

Dr. Lieve Teugels volgt Dineke Houtman op als docent Semitica en Judaïca aan de PThU-vestiging Amsterdam.

• Foto's: Rick Keus

'Als je rabbijnse teksten leest, merk je dat **de beweging rond Jezus niet zo uniek is**'

Interview met Lieve Teugels, PThU-docent Judaïca

'Ik voel me **thuis** in Israël'

Lieve Teugels (51) volgt Dineke Houtman op als universitair docent Semitica en Judaïca aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) te Amsterdam.

Wat is je achtergrond?

Ik kom uit een traditioneel katholiek Vlaams nest: katholieke scholen en een studie aan de KU Leuven.

Hoe kwam je terecht bij het Jodendom?

Ik heb theologie gestudeerd en me gespecialiseerd in het Oude Testament, dus Bijbelwetenschappen. Al vrij snel interesseerde ik me voor de Joodse commentaren op de Hebreeuwse bijbel, de *midrasjiem*. Ik heb Hebreeuws geleerd, ben een paar keer naar Israël geweest en ik had een gevoel van 'hier hoor ik veel meer bij'. Veel mensen willen eerst Joods worden en gaan dan studeren, bij mij was het andersom. Ik heb afwisselend in België en Nederland gewoond. In Nederland is Joods worden een moeilijk en soms frustrerend proces. Toen ik negen jaar in Amerika woonde, was ik *visiting scholar* op het Jewish Theological Seminary in New York, een opleidingsinstituut voor *conservative* (*masorti*, traditionele) rabbijnen. Daar werd ik via een collega uitgenodigd bij de plaatselijke rabbijn voor Rosj Hasjana en Jom Kipoer. Ik voelde me compleet geaccepteerd. Daar heb ik toen als vanzelf de stap gezet. In Amerika is het veel gebruikelijker dat mensen Joods worden, vanwege een Joodse partner.

Hoe reageerde je familie?

Mijn zus had er moeite mee, maar er was geen echte kritiek toen ze zagen dat ik tamelijk gematigd was. Ik eet geen varkensvlees, maar ik wil wel dat mijn ouders zich bij mij op hun gemak voelen.

Werd je in Nederland door de Joodse gemeenschap geaccepteerd?

Ik heb contact gezocht met de liberale synagoge in Tilburg. Daar vroegen ze me meteen om voor te lezen op Jom Kipoer. Ze moesten uiteraard wel alle papieren van mijn overgang naar het Jodendom hebben. Nu ben ik volledig geaccepteerd. Ik ben actief als Toravorlezer en heb les gegeven aan de kinderen.

Wat raakt je het meest in de Joodse traditie?

De esthetische beleving van de taal, de liturgie, het zingen, het omgaan met de bijbelteksten. De taal was het eerste contact. En het familiegebeuren, de feesten. In de VS had ik veel Joodse vrienden, en in de synagoge in Tilburg zijn veel activiteiten, dus dat voelt als familie.

In Nederland speelt de ervaring van de Tweede Wereldoorlog een grote rol.

Mensen zijn daardoor vaak meer gesloten. In Amerika is men minder op het verleden gericht.

Wat betekent Israël voor je?

Veel. Begin jaren tachtig ben ik daar voor het eerst geweest, daarna nog een paar keer om Hebreeuws te leren. Van 1990 tot 1991 heb ik in Jeruzalem gestudeerd. Ik voel me er thuis. Ik ben wel kritisch, ik vind niet alles goed wat daar op politiek gebied gebeurt, maar het is een fantastisch land.

Waarom is voor predikanten kennis van het rabbijnse Jodendom essentieel?

Jodendom is de bron van onze cultuur. Het christendom is eruit voortgekomen. Jezus was Joods. Voor bijbelwetenschappers en voor studenten Nieuwe Testament is het besef dat het vroege christendom een vorm van Jodendom was, heel essentieel. Vanuit de Protestantse Kerk is de relatie met Israël ook vastgelegd.

Jodendom is de bron van onze cultuur

Het rabbijnse Jodendom is belangrijk om het verband tussen het Nieuwe Testament en de vroege kerk goed te begrijpen. Als je rabbijnse teksten leest, ga je sommige dingen in het Nieuwe Testament beter begrijpen, omdat je die in hun tijd kunt plaatsen. Teksten in het Nieuwe Testament verwijzen naar het Oude Testament, maar het vroege christendom en de hele beweging rond Jezus moet je in zijn tijd zien. Overal gebeurden daar gelijkaardige dingen. Als je rabbijnse teksten leest, merk je dat het allemaal niet zo uniek is.

Hoe is de interesse van studenten hiervoor?

Ik merk dat studenten heel geïnteresseerd zijn. Ze hebben veel bijbelkennis en kijken onbevangen en onbevooroordeeld naar de Joodse traditie.

In België is de aandacht voor Joodse studies altijd minder geweest dan in Nederland. In Leuven is aandacht voor talen: Hebreeuws, Aramees en Oegaritisch¹. In Duitsland zijn veel nieuwe ontwikkelingen. De meeste samenwerking is er met Amerika, Engeland en Israël, met name het Schechter Instituut in Jeruzalem, opgezet door Dineke Houtman.

Wat is een recent inzicht als het gaat over Joods-christelijke relaties?

Twintig jaar geleden was Israël in Nederland erg in de mode, nu zijn er meer hoogleraren en studenten voor islam en Arabisch, misschien vanwege de actualiteit. »

¹ Kanaänitisch

'Onvoorstelbaar dat het bestaansrecht van Israël in deze tijd weer ter discussie wordt gesteld.'

Hoe kunnen we meer aandacht voor Israël vragen?

Ik zie veel polarisatie: men is vóór Israël of vóór de Palestijnen. Dat werkt negatief. Het is belangrijk dat mensen goed geïnformeerd worden en naar Israël gaan. Sommige mensen denken dat het een soort dictatuur is. Concrete contacten met Israëli's kunnen helpen.

Wat zijn nieuwe inzichten op het gebied van teksten?

Ik denk dat we nu de vruchten plukken van de laatste honderd jaar. Nu zijn er van de meeste teksten goede edities, zelfs vertalingen. Veel is gedigitaliseerd en goed gefotografeerd. Het materiaal is zeer toegankelijk. Bij de rabbinse teksten blijken er veel verschillende versies van teksten te bestaan, ook van manuscripten. Die teksten liggen dus niet zo vast. Vroeger was er één editie, je dacht: dát is de tekst, maar nu blijkt er veel variatie te zijn. Ook qua methode is er verandering. In de vorige eeuw, tot circa 1980, was het onderzoek erg historisch: hoe haal je uit de tekst informatie over het leven in Palestina et cetera. In de jaren tachtig-negentig was er een tendens naar *close reading*, je alleen richten op de tekst zelf. En sinds tien jaar is er weer een omslag: misschien kan het allebei.

Merk je in Tilburg ook iets van spanningen, voelen mensen zich bedreigd?

Ja, een aanslag kan net zo goed daar gebeuren. Tilburg heeft een mooie kleine oude synagoge. Men is gefrustreerd omdat de overheid geen beveiliging biedt. Als we geluk hebben, komt er een agent langs.

Hoe denk je over interreligieuze teksten lezen?

Ik denk dat persoonlijk contact de enige manier is om ergens te komen en ik geloof dat we veel van elkaar kunnen leren. Het samen lezen van teksten is beter dan zomaar praten over religie. Het is concreter en op die manier komen er ook andere issues naar boven. Het kan mensen dichterbij elkaar brengen.

Komt antisemitisme dichterbij sinds je Joods geworden bent?

Ik merk het soms bij collega's. Op Facebook lees ik soms naïeve en ongefundeerde anti-Israëluitspraken. Het maakt me boos dat iemand die goedgeschoold is zoiets kan geloven. Er gaat veel mis in Israël, maar het blijft belangrijk je bronnen na te trekken. Dat gebeurt niet altijd. De geschiedenis van Israël is ook zo'n complex verhaal. Nieuw in deze tijd is dat het bestaansrecht van Israël opnieuw ter discussie wordt gesteld. Dat vind ik tamelijk onvoorstelbaar. Er is verder geen land ter wereld waarvan het bestaansrecht in twijfel wordt getrokken. Dat raakt me persoonlijk.

GREETJE VAN DER HARST

Meer informatie over Lieve Teugels is te vinden op haar persoonlijke pagina op de website van de PThU > Over de PThU > Organisatie > Medewerkers